

Nedarbo išmokos grįžtantiems: naujos taisyklės nuo liepos 1 d.

Grįžus į Lietuvą po ilgesnio laiko užsienyje, neretai kyla klausimų dėl finansinio stabilumo užtikrinimo ieškant darbo ir socialinių garantijų. Šiems iššūkiams ir grįžtančių lietuvių integracijos bei socialinės apsaugos stiprinimo klausimams daug dėmesio skiria ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenė (PLB): kovo pabaigoje PLB pirmininkė Dalia Henke ir organizacijos atstovas Lietuvoje Antanas Vinkus susitiko su socialinės apsaugos ir darbo ministre Jūrate Zailskiene ir aptarė su šia tema susijusiu sklausimus.

Pasauliolietuvis.lt

Atsakydama į šių diskusijų kontekste Lietuvos Respublikos Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijos pirmininko, Seimo nario Karolio Neimanto raštu pateiktus klausimus, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos viceministrė Aušra Putk pateikė išsamius paaiškinimus dėl nedarbo socialinio draudimo išmokų taikymo į Lietuvą grįžtantiems asmenims iš Europos Sąjungos, Europos ekonominės erdvės valstybių ir Jungtinės Karalystės. Atsakyme aptariamos galiojančios taisyklės, taikomos išimtis bei numatomi svarbūs pokyčiai, įsigaliosiantys nuo 2026 m. liepos 1 d. Ši informacija ypač aktuali tiek planuojantiems grįžti, tiek jau sugrįžusiems lietuviams, siekiantiems geriau suprasti nedarbo išmokų skyrimo sąlygas ir būsimų pokyčių įtaką jų galimybėms gauti paramą.

Kokiais atvejais į Lietuvą iš Europos Sąjungos, Europos ekonominės erdvės valstybių ar Jungtinės Karalystės grįžtantys asmenys gali pretenduoti į nedarbo socialinio draudimo išmoką Lietuvoje?

Europos Sąjungoje migruojančių asmenų socialinę apsaugą reglamentuoja ne tik nacionaliniai teisės aktai, bet ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 987/2009 nustatantis pirmojo reglamento įgyvendinimo tvarką (toliau – ES reglamentai). ES reglamentai taikomi tiesiogiai tiek Lietuvai, tiek visoms ES valstybėms narėms, taip pat Islandijai, Norvegijai, Lichtenšteinui ir Šveicarijai. Vadovaujantis Jungtinės Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos susitarimo nuostatomis, ES reglamentai taikomi ir asmenims, kurie iki 2020 m. gruodžio 31 d. išvyko dirbti ir gyventi į Jungtinę Karalystę, tol kol jie lieka dirbti ar gyventi Jungtinėje Karalystėje.

Nedarbo draudimo išmokos ir jų skyrimo sąlygos ES valstybėse skiriasi. Kiekviena valstybė narė nustato, nuo kada pradedama mokėti nedarbo draudimo išmoka, kiek reikia turėti nedarbo draudimo stažo teisei į šią išmoką įgyti, kiek ilgai išmokos bus mokamos, ir kokio jos bus dydžio. ES reglamentai nesiekia suvienodinti ES valstybių narių socialinės apsaugos sistemų, tačiau juose nustatomos bendros visoms valstybėms narėms taisyklės dėl nediskriminavimo pagal pilietybę, dėl stažų sumavimo ir dėl išmokų eksporto, bedarbiui išvykus ieškoti darbo į kitą ES valstybę narę.

ES reglamentuose numatyta **pagrindinė taisyklė**, kad netekus darbo, nedarbo draudimo išmoką skiria ta valstybė, kurioje asmuo buvo paskutiniu metu draudžiamas, t. y. kurioje jis gyveno, dirbo ir mokėjo socialinio draudimo įmokas. Jei teisei į nedarbo draudimo išmoką įgyti neužtenka kompetentingoje valstybėje narėje (t. y. valstybėje narėje, kuri skiria nedarbo draudimo išmoką) įgytų nedarbo draudimo laikotarpių, pagal Reglamento (EB) Nr. 883/2004 61 straipsnį turi būti sumuojami kitose ES valstybėse narėse įgyti nedarbo draudimo laikotarpiai su sąlyga, kad paskutinis nedarbo draudimo laikotarpis buvo įgytas kompetentingoje valstybėje.

Pavyzdys: Jei asmuo, po kelerių metų darbo Švedijoje grįžo į Lietuvą, čia dirbo 6 mėn. ir tapo bedarbiu, nedarbo draudimo išmoką jam skirs Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba (toliau – VSDF). Kadangi pagal Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymą teisei į nedarbo draudimo išmoką įgyti reikia 12 mėn. stažo per paskutinius 30 mėnesių, trūkstamam stažui bus įskaitytas Švedijoje įgytas nedarbo draudimo stažas, o išmokos dydis bus apskaičiuojamas pagal Lietuvoje Respublikoje gautas draudžiamąsias pajamas.

PLB pirmininkė Dalia Henke susitiko su LR socialinės apsaugos ir darbo ministre | SADM archyvo nuotr.

Kokiais atvejais tokia išmoka nėra skiriama?

Nedarbo draudimo išmoka nebus skiriama, jei asmuo neatitiks ES reglamentuose ir Lietuvos teisės aktuose numatytų sąlygų. Lietuvoje teisę į nedarbo draudimo išmoką turi Užimtumo tarnyboje įsiregistravę nedarbo draudimu drausti asmenys, kuriems suteiktas bedarbio statusas, jeigu Užimtumo tarnyba jiems nepasiūlė tinkamo darbo ar aktyvios darbo rinkos politikos priemonių ir jeigu jie atitinka bent vieną iš šių sąlygų:

- 1) iki bedarbio statuso įgijimo dienos turi ne mažesnę kaip 12 mėnesių nedarbo draudimo stažą per paskutinius 30 mėnesių;
- 2) baigė privalomąją pradinę karo tarnybą ar alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą arba buvo paleisti iš nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos, kurios metu įgijo pagrindinį karinį parengtumą.

Nuo 2026 m. liepos 1 d. keisis nuostatos, reglamentuojančios teisę į nedarbo

draudimo išmoką. Teisę į nedarbo draudimo išmoką įgis Užimtumo tarnyboje įsiregistravę nedarbo socialiniu draudimu drausti asmenys, kuriems suteiktas bedarbio statusas, jeigu Užimtumo tarnyba jiems nepasiūlė tinkamo darbo ar aktyvios darbo rinkos politikos priemonių, jie dėl nedarbo draudimo išmokos skyrimo kreipiasi ne vėliau kaip per 12 mėnesių nuo bedarbio statuso įgijimo dienos ir atitinka bent vieną iš šių sąlygų:

1) iki bedarbio statuso įgijimo dienos yra įgiję ne trumpesnę kaip 12 mėnesių nedarbo draudimo stažą per paskutinius 24 mėnesius ir jiems netaikomas šios dalies 3 punktas;

2) baigė privalomąją pradinę karo tarnybą ar alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą arba buvo paleisti iš privalomosios pradinės karo tarnybos, kurios metu įgijo pagrindinį karinį parengtumą;

3) nuo laikotarpio, už kurį priskaičiuota ankstesnė nedarbo draudimo išmoka, pradžios iki bedarbio statuso įgijimo dienos jų įgytas nedarbo draudimo stažas yra ne trumpesnis kaip 12 mėnesių ir į laikotarpį nedarbo draudimo stažui apskaičiuoti patenka visas arba dalis laikotarpio, už kurį yra priskaičiuota ankstesnė nedarbo draudimo išmoka.

Kaip taikoma 30 mėnesių laikotarpio taisyklė ir kokią įtaką ji turi grįžtančiųjų galimybėms gauti išmoką?

Asmenims, kurie dirbdami paskiausią darbą pagal darbo sutartį arba savarankiškai vienoje ES valstybėje narėje, tačiau jų nuolatinė gyvenamoji vieta buvo kitoje ES valstybėje narėje, reglamentuose numatyta **išimties taisyklė** dėl nedarbo išmokos skyrimo. Tokiu atveju asmuo, tapęs bedarbiu, turi registruotis savo gyvenamosios vietos valstybės užimtumo tarnyboje. Jam nedarbo draudimo išmoką skirs gyvenamosios vietos valstybės kompetentinga įstaiga, tartum paskiausią darbinę veiklą asmuo vykdė šioje valstybėje narėje. Nustatant asmens teisę į nedarbo draudimo išmoką bus atsižvelgta į kitoje ES valstybėje narėje įgytą nedarbo draudimo stažą, nepriklausomai nuo to, kad paskutinis draudimo laikotarpis nebuvo įgytas kompetentingoje valstybėje. Šiuo atveju nedarbo draudimo išmokos dydis apskaičiuojamas įvertinant kitoje valstybėje narėje gautas draudžiamąsias pajamas. Ši išimties taisyklė taikoma:

- asmeniui, kuris paskutinį kartą vykdė profesinę veiklą, gyvendamas Lietuvos Respublikoje ir dirbdamas pagal darbo sutartį laive, kuris plaukiojo su kitos

valstybės narės vėliava;

- asmeniui, kuris gyveno Lietuvoje ir dirbo pagal darbo sutartį ar savarankiškai dviejų ar daugiau valstybių narių teritorijose, tačiau pagal ES reglamentus buvo draudžiamas socialiniu draudimu kitoje valstybėje narėje. Pavyzdžiui, asmuo gyveno Lietuvoje, čia vykdė individualią veiklą, o Lenkijoje dirbo pagal darbo sutartį;

- asmeniui, kuriam taikomas valstybių narių kompetentingų įstaigų susitarimas dėl išimčių taikymo nustatant taikytinus teisės aktus pagal Reglamento (EB) Nr. 883/2004 16 straipsnį, jei jam buvo taikomi kitos valstybės narės teisės aktai, bet jis gyveno Lietuvoje;

- asmeniui, kuris paskutinio darbo metu išsaugojo glaudų ryšį su Lietuvos Respublika. Į šią kategoriją patenka pasienio darbuotojai, sezoniniai darbuotojai, tai pat darbuotojai, kurie dirbo kitoje valstybėje narėje laikinai, **ne ilgiau kaip 30 mėnesių per pastaruosius 36 mėnesius** iki bedarbio statuso įgijimo dienos.

Ar asmenys, grįžtantys į Lietuvą, gali gauti nedarbo išmoką iš valstybės, kurioje dirbo, ir ją eksportuoti į Lietuvą? Jei taip, kokia tvarka tai vyksta?

Jei bedarbis, kuris vienoje valstybėje narėje gauna nedarbo išmoką, nusprendžia vykti ieškoti darbo į kitą ES valstybę narę, ES reglamentuose numatyta **galimybė eksportuoti nedarbo draudimo išmoką**, t. y. tęsti nedarbo draudimo išmokos mokėjimą buvimo kitoje valstybėje narėje metu.

Pavyzdžiui, jei asmuo, kuriam buvo paskirta nedarbo draudimo išmoka Suomijoje, nusprendžia grįžti į Lietuvą ieškoti darbo, Suomija tęs paskirtos nedarbo draudimo išmokos mokėjimą, įvykdžius tam tikras ES reglamentuose numatytas sąlygas:

- prieš išvykdamas asmuo turi būti registruotas gyvenamosios vietos valstybės užimtumo tarnyboje bent 4 savaites po to, kai tapo bedarbiu. Užimtumo tarnyba, atsižvelgdama į prašyme nurodytas objektyvias aplinkybes, gali leisti išvykti ieškoti darbo į kitą valstybę narę nepasibaigus keturių savaičių laikotarpiui;
- atvykęs į Lietuvą, asmuo per 7 dienas turi įsiregistruoti Lietuvos Užimtumo tarnyboje;
- **įsiregistravus būtina laikytis įpareigojimų ir paisyti**

kontrolės procedūrų, kurias atlieka Lietuvos Užimtumo tarnyba.

Kokie konkretūs pokyčiai numatomi nuo šių metų liepos 1 d. ir kaip jie paveiks į Lietuvą grįžtančių asmenų galimybes gauti nedarbo išmokas?

Nuo 2026 m. liepos 1 d. įsigalioja nedarbo socialinio draudimo išmokų sistemos pakeitimai, kurie palies visus dėl nedarbo išmokų Lietuvoje besikreipiančius asmenis. Nedarbo socialinio draudimo sistemos pakeitimais siekiama išlaikyti priešpensinio amžiaus asmenis darbo rinkoje ir padėti nuo jos nenutolti, skatinti kuo greičiau įsidarbinti, balansuoti paskatas dirbti, siekti didesnės nedarbo išmokų sąsajos su mokėtomis įmokomis, taikinti išmokas pakartotino nedarbo ir išmokos atnaujinimo atvejais. Pagrindiniai pokyčiai yra šie:

- siekiant paskatinti priešpensinio amžiaus žmones ilgiau išlaikyti darbo rinkoje bei padėti nuo jos nenutolti, nesirinkti išankstinės senatvės pensijos, nes išankstinės pensijos pasirinkimas lemia tolesnės pensijos dydžio mažėjimą, bus papildomai pratęstas dar 4 mėnesiais jau nustatytas nedarbo draudimo išmokos mokėjimo pratęsimo laikotarpis bedarbiams, jeigu jie turi ne trumpesnę kaip 20 metų pensijų socialinio draudimo stažą;
- atsižvelgiant į nedarbo socialinio draudimo sistemos pagrindinį tikslą – garantuoti pajamas apdraustiesiems nedarbo atveju – ir siekiant stiprinti sąsają tarp apdraustųjų asmenų sumokėtų socialinio draudimo įmokų bei gaunamų socialinio draudimo išmokų, mažinama pastoviosios, nuo buvusių pajamų nepriklausančios, nedarbo draudimo išmokos procentinė dalis (kuri šiuo metu yra 23,27 proc. MMA) iki 15 proc. MMA;
- kintama nedarbo draudimo išmokos dalis, kuri šiuo metu apskaičiuojama taip: 1-3 nedarbo draudimo išmokos mokėjimo mėnesį ji sudaro 38,79 procento apdraustojo vidutinių mėnesinių draudžiamųjų pajamų; 4-6 mėnesį – 31,03 proc.; 7-9 mėnesį – 23,27 proc. , bus didinama, stiprinant jos įtaką išmokos dydžiui ir nustatoma, kad 1-3 mėnesį ji sudarytų 45 proc. apdraustojo vidutinių mėnesinių draudžiamųjų pajamų, 4-6 mėnesį – 35 proc., 7-9 mėnesį – 25 proc.;
- įvedamas minimalus nedarbo draudimo išmokos dydis atitinkantis 5 bazinės socialinės išmokos dydžius (BSI). Šiuo metu mažiausias nedarbo draudimo išmokų dydis yra susijęs su nedarbo draudimo išmokos pastovios dalies dydžiu – 23,27 proc. MMA, t. y. 268,30 Eur. Nuo 2026 m. liepos 1 d. nustačius 5-ių BSI minimalią nedarbo draudimo išmoką (BSI

dydis 2026 m. – 74 Eur, 5 BSI – 370 Eur), sumažėtų rizika, kad laikinai darbo neturintys mažas pajamas turėję asmenys patirs skurdą ir (ar) socialinę atskirtį;

- siekiant minimalių ir maksimalių nedarbo draudimo išmokų balanso, nuo 2026 m. liepos 1 d. keičiamas maksimalus nedarbo draudimo išmokų dydis ir nustatoma, kad jis negali viršyti 70 proc. Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymu patvirtinto vidutinio šalies darbo užmokesčio (VDU), taikomo apdraustųjų asmenų valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti. Pagal dabartinę teisinę reguliavimą nedarbo draudimo išmokų maksimalūs dydžiai keičiasi kas ketvirtį ir sukuria papildomą administracinę naštą bei lemia skirtingas nedarbo draudimo išmokas bedarbiams, kurie skirtingais laikotarpiais gavo vienodas pajamas. 2026 m. patvirtintas VDU dydis yra 2 312,15 Eur, todėl maksimali nedarbo draudimo išmoka galėtų būti 1618,51 Eur.
- siekiant nedarbo draudimo išmokų taiklumo bei didesnio paskatų dirbti balanso, į nedarbo draudimo stažą bus neįskaičiuoti laikotarpiai, per kuriuos apdraustasis gavo nedarbo draudimo išmokas, taip pat į apdraustojo draudžiamąsias pajamas, skaičiuojamas nedarbo draudimo išmokai gauti, bus neįskaičiuotos nedarbo draudimo išmokos;
- nustatomas, minimalus 12 mėnesių, nedarbo draudimo stažas per paskutinius 24 mėnesius (vietoje buvusių 30 mėnesių) teisei į nedarbo išmoką gauti. Atsižvelgiant į siūlomą nustatyti 24 mėnesių minimalaus stažo laikotarpį, atitinkamai skaičiuojamos apdraustojo vidutinės mėnesinės draudžiamosios pajamos – kaip 24 mėnesių (vietoje 30 mėnesių), praėjusių iki užpraeito kalendorinio mėnesio pabaigos nuo bedarbio statuso įgijimo dienos, vidurkis;
- tuo atveju, kai nedarbo draudimo išmoka būtų skiriama pakartotinai (į laikotarpį nedarbo draudimo stažui apskaičiuoti patektų visas arba dalis laikotarpio, už kurį yra priskaičiuota ankstesnė nedarbo draudimo išmoka), bedarbis įgytų teisę į nedarbo draudimo išmoką, jei nuo ankstesnės išmokos pradžios iki bedarbio statuso įgijimo dienos jo įgytas nedarbo draudimo stažas būtų ne trumpesnis kaip 12 mėnesių;
- siekiant paskatinti asmenis grįžti į darbo rinką, siūloma nustatyti, kad nutrauktos nedarbo draudimo išmokos mokėjimas galėtų būti atnaujinamas bedarbiams, iš naujo įsiregistravusiems Užimtumo tarnyboje, neribojant atnaujinimų skaičiaus, išskyrus tuos atvejus, kai bedarbis įgytų teisę į naują nedarbo draudimo išmoką. Atsižvelgiant į

pastarąjį pasiūlymą, siūloma atsisakyti 12 mėnesių termino, kuriam praėjus, buvo galima skirti nedarbo draudimo išmoką pakartotinai.